

Vlaams
Parlement

stuk **1088** (2010-2011) – Nr. 5
ingediend op 11 maart 2013 (2012-2013)

Nota van de Vlaamse Regering

Witboek Interne Staatshervorming

Derde voortgangsrapportage

Verslag

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme
uitgebracht door de heer Marnic De Meulemeester

*Samenstelling van de commissie:**Voorzitter:* mevrouw Annick De Ridder.*Vaste leden:*

mevrouw Karin Brouwers, de heren Jan Durnez, Ward Kennes, Jan Verfaillie;
de heren Stefaan Sintobin, Joris Van Hauthem, mevrouw Linda Vissers;
de heer Marnic De Meulemeester, mevrouw Annick De Ridder;
de heer Kurt De Loor, mevrouw Els Robeyns;
de heren Marius Meremans, Willy Segers;
mevrouw Patricia De Waele;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

mevrouw Vera Jans, de heer Jan Laurys, mevrouw Valerie Taeldeman, de heer Johan Verstreken;
de dames Katleen Martens, Marleen Van den Eynde, de heer Wim Wienen;
de heer Marc Vanden Bussche, mevrouw Khadija Zamouri;
mevrouw Fatma Pehlivan, de heer Jurgen Vanlerberghe;
mevrouw Lies Jans, de heer Karim Van Overmeire;
de heer Peter Reekmans;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

Stukken in het dossier:

- 1088** (2010-2011) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
- Nr. 2 t.e.m. 4: Verslagen

INHOUD

1. Toelichting door de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand.....	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	5
3. Antwoorden van minister Geert Bourgeois	7

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme besprak op 26 februari 2013 de uitvoering van het witboek Interne Staatshervorming. Het betrof de derde voortgangsrapportage.

1. Toelichting door de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

Minister *Geert Bourgeois* verwijst naar de eerdere rapportages van 13 december 2011 en 19 juni 2012. De Vlaamse Regering nam op 6 december 2012 kennis van de derde rapportage over de stand van zaken van de uitvoering van het witboek Interne Staatshervorming.

Het witboek bevat 69 doorbraken, elk met een stappenplan en timing. Elke doorbraak heeft een kleurcode gekregen. 59 doorbraken hebben intussen een groene kleur. Negen-tien daarvan zijn gerealiseerd, dat is één meer dan bij het vorige rapport, veertig zitten op schema, tegenover 44 de vorige keer. Tien doorbraken hebben een gele kleur. Zes ervan hebben een kleine afwijking, vier vragen aandacht, en dat waren er vorige keer nog zeven. Twee doorbraken wijken ernstig af van het schema en zijn dus rood gekleurd, vorige keer waren dat er drie.

De minister zal enkel de doorbraken van het domein Binnenlands Bestuur toelichten. Voor de doorbraken in de andere beleidsdomeinen verwijst hij naar de vakministers.

De doorbraken inzake Binnenlands Bestuur zitten op schema en zijn in belangrijke mate gerealiseerd via wijzigingen van de organieke regelgeving. De modernisering van de samenwerkingsmogelijkheden voor de OCMW's (doorbraak D4), is geregeld door een wijziging van het OCMW-decreet van 29 juni 2012.

De gemeenteraad versterken en herwaarderen als spil van het lokale democratische bestel, van de strategische beslissingen en visievorming over het gemeentelijke beleid, ook ten aanzien van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden (IGS) (doorbraak D5), gebeurde door de wijziging van het Gemeentedecreet op 29 juni 2012 en door wijziging van het IGS-decreet van 18 januari 2013. De versterking van de band intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en gemeenten (doorbraak D7), werd eveneens in praktijk gebracht door voornoemde wijzigingsdecreten.

Het Planlastendecreet (doorbraak D8) is een van de meest spectaculaire wijzigingen. De basis van de planlastvermindering is het decreet van 15 juli 2011 houdende vaststelling van de algemene regels waaronder in de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaamse Gewest periodieke plan- en rapporteringsverplichtingen aan lokale besturen kunnen worden opgelegd. Binnen dat kader is er in tien Vlaamse beleidsdomeinen sectorale regelgeving uitgewerkt voor een betere samenwerking tussen de Vlaamse overheid en de lokale besturen. De sectorale regelgeving bevat een aantal Vlaamse beleidsprioriteiten, meestal gekoppeld aan een specifieke subsidie. Bij circulaire van 28 oktober 2012 maakte de regering haar beleidsprioriteiten bekend zodat de lokale besturen over de essentiële gegevens voor de meerjarenplanning 2014-2019 beschikken.

Op vraag van gemeenten die vonden dat het de uitoefening van een goed tuchtbeleid hinderde, is het hervormingsrecht van de Beroepscommissie Tucht afgeschaft. Voorheen kon een gemeentebeslissing om een personeelslid af te danken om dwingende redenen, door de beroepscommissie herleid worden tot een schorsing van drie maanden, al dan niet met behoud van wedde. Ook het OCMW- en het Provinciedecreet zijn in die zin aangepast.

Doorbraak D36 gaat over de coördinerende opdracht van de gouverneur. De positie van de gouverneur is verduidelijkt in een nota van de Vlaamse Regering van 9 januari 2004.

Zijn coördinerende opdracht staat dan weer beschreven in een bijkomende nota, goedgekeurd op 29 april 2011. Volgens de gouverneurs dekt dat een groot deel van hun taak. De vruchten ervan zijn al merkbaar door een versnelling van de investeringen, meer afstemming en overleg, niet alleen voor publieke, maar ook voor grote private investeringen. Voorts is er de afstemming van de gedecentraliseerde buitendiensten in de diverse provincies.

In het kader van doorbraak D37 benoemt de Vlaamse Regering geen nieuwe arrondissementscommissarissen meer. Op 30 juni 2012 werd in plaats daarvan de dienst voor de gouverneur gestart. Het budget voor de dienst is niet groter dan de som van de salaris- en werkingskosten voor de arrondissementscommissarissen. De federale arrondissementscommissaris blijft vooralsnog wel in functie.

Doorbraak D48 wijzigt artikel 2 van het Provinciedecreet, zodat de provincies bevoegd zijn voor grondgebonden materies en bij afwijking ook voor persoonsgebonden materies.

De meta-analyse van de prescreenings in vijf Vlaamse regio's (doorbraak D53) leidde tot kennisopbouw om een gebiedsdekkende regioscreening te starten en proeftuinen af te bakenen. De eerste fase van de regioscreening, de inventarisatie, is ondertussen afgerond. Dit jaar gaat de evaluatie van die gegevens van start. De minister benadrukt het belang van inspraak en steun van de lokale besturen. Daarvoor is een methodologie en een plan van aanpak uitgewerkt door Idea Consult, dat momenteel getoetst wordt bij de gouverneurs. Dat gaat over de indeling van de regio's en het gebiedsdekkende aspect. Aansluitend zullen de gouverneurs en de lokale besturen een actieplan 2014 uitwerken. Tijdens de vorige rapportering in deze commissie op 15 juni 2012 gaf de minister een stand van zaken over de regioscreening (doorbraak D56).

Een aantal doorbraken loopt uiteraard nog. Van het ondersteuningspakket voor vrijwillige fusies van gemeenten (doorbraak D1), maakte geen enkele gemeente gebruik. Tot verrassing van de minister verklaarde een aantal burgemeesters na de verkiezingen wel hun steun aan het idee. Momenteel loopt er een evaluatie op basis van verschillende elementen, waaronder het vergelijkend onderzoek door het Steunpunt Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen (SBOV) naar de factoren voor succes en/of falen van hervormingen aan de lokale schaal.

Voor de herijking van het Gemeentefonds (doorbraak D2) werkt de minister aan een discussienota. De pijnpunten van het Gemeentefonds zijn bekend, onder meer te veel parameters die elkaar tegenwerken, waardoor herverdelingen geneutraliseerd worden. Hoewel de minister deze legislatuur geen definitieve hervorming meer plant, wil hij wel komen tot een beperktere en transparantere set van verdelingscriteria.

Doorbraak D3 wil de drempels wegnemen voor verregaande vrijwillige samenwerking en integratie tussen gemeenten en OCMW's. De decretale belemmeringen werden al weggewerkt. In maart dit jaar organiseert het Agentschap voor Binnenlands Bestuur wel nog een studiedag over de samenwerking tussen de gemeenten en hun OCMW's. Ondertussen is er in een aantal gemeenten al verregaande samenwerking, ook infrastructureel.

Volgens doorbraken D6 en D52 zal het aantal uitvoerende mandatarissen in gemeentebesturen en deputaties verminderen vanaf 2019. Tegen dan zal ook een uitredingsvergoeding geregeld worden.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

De heer *Marnic De Meulemeester* meent dat niet elke doorbraak met de status groen tot een verbetering leidt. Concreet heeft de spreker het over doorbraak D15 inzake zorgstra-

tegische planning. Hij meent dat het geen zin heeft een zorgstrategisch plan op te stellen als de zorgsector nog steeds met programmatiseringen werkt. Daarbij komt nog dat het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid over alle gegevens van woonzorgcentra beschikt, maar niemand beschikt over correcte cijfers over de wachtlijsten.

Mevrouw *Annick De Ridder*, voorzitter, stelt voor om de vakspecifieke vragen aan de bevoegde ministers te stellen, in dit geval aan minister Vandeuren. Ook minister *Geert Bourgeois* prefereert die werkwijze.

De heer *Marnic De Meulemeester* beaamt dat doorbraak D1 in verband met de vrijwillige fusies een mislukking is geworden. Hij ziet intergemeentelijke samenwerking als alternatief voor fusies om bestuurszwakte bij kleinere gemeenten te ondervangen. Dat veronderstelt een aangepast decreet om het grote aantal intergemeentelijke samenwerkingsverbanden in te dijen. Blijft de minister vasthouden aan vrijwillige fusies of gaat hij voor de meer realistische intergemeentelijke samenwerking?

De herijking van het Gemeentefonds kan volgens het witboek maar bij een structurele stijging van de middelen. Dat er een Plattelandsfonds nodig is om de bestuurszwakte van landelijke gemeenten te ondervangen, bewijst echter de noodzaak van die hervorming. Het lid informeert naar de hervormingsplannen van de minister.

De gebiedsdekkende regioscreening (doorbraak D56) heeft status groen. Bij de bespreking van de begroting 2013 werd gezegd dat de gemeenten de resultaten in 2013 moeten analyseren aan de hand van een plan van aanpak, uitgewerkt door wetenschappers. Het plan van aanpak zou echter pas klaar zijn in maart 2013. Welke impact heeft dat op de timing?

De aanpassing van het IGS-decreet (doorbraak D57) hangt daarmee samen. Een amendement van Open Vld dat gemeenten de mogelijkheid bood na 12 jaar uit een intergemeentelijk samenwerkingsverband te stappen, werd afgewezen omdat er na de regioscreening een algemene hervorming zou komen. Zal dat ontwerp van wijzigingsdecreet nog voor het zomerreces behandeld worden in het parlement?

Doorbraak D51 inzake de financiële verevening zit dan wel op schema, maar het is de provinciebesturen niet duidelijk hoe een en ander uitgevoerd zal worden. Nochtans zijn transparantie en communicatie wezenlijk.

Minder provinciale taken betekent minder middelen. Worden die gewoon afgetrokken van het Provinciefonds, of zal de vermindering per provincie bepaald worden? De beperking van de taken heeft allicht een impact op het provinciale personeelsbestand, maar ook hier is onduidelijkheid troef. Worden de personeelsleden die zich nu met de over te hevelen taken bezighouden, overgenomen door de Vlaamse administratie? Het lid informeert hoeveel middelen precies overgedragen worden van de provincie naar de Vlaamse overheid. Hoe worden ze verrekend, via het Provinciefonds of op andere wijze? Hoe zullen nadien de middelen van het fonds over de provincies verdeeld worden? Wanneer zal het proces afgerond zijn?

De heer *Marc Vanden Bussche* vindt het lachwekkend dat het voortgangsrapport telkens spreekt over fusies en de herziening van het Gemeentefonds, terwijl alles geblokkeerd is tot de volgende verkiezingen. Hij hoopt dat de regeringspartijen beseffen dat ze door hun regeerakkoord een en ander voor enkele jaren vertraagd hebben. Dat de fusies een doodgeboren kind zouden zijn, was van in het begin duidelijk. De scheeftrekkingen van het Gemeentefonds werden dan weer op pijnlijke wijze duidelijk bij de besprekingen van het Plattelandsfonds.

De tijd dringt voor het eengemaakte gemeentelijke beleidsplan, maar nog niet alle beleidsdomeinen, bijvoorbeeld Cultuur, zijn er klaar voor. Het lid vraagt daar aandacht van de minister voor.

De heer *Jan Verfaillie* is verheugd dat de minister het heeft over een doorbraak voor de herijking van het Gemeentefonds. De simulaties zouden ter beschikking zijn sinds 1 oktober 2012. Het is de bedoeling een algemene consensus van alle partijen, of toch minstens alle regeringspartijen, te verkrijgen tegen 1 april 2013. De minister zegt dan wel dat de doorbraak op schema zit, maar het lid wil graag wat meer informatie.

3. Antwoorden van minister Geert Bourgeois

Minister *Geert Bourgeois* herhaalt dat het regeerakkoord kiest voor vrijwillige fusies. Geen enkele partij had trouwens in 2009 verplichte fusies in haar kiesprogramma staan. Minstens twee gemeenten hebben een paringsdans uitgevoerd, maar hebben zich uiteindelijk teruggetrokken. Andere gemeenten hebben zich bij de minister voorstander getoond van fusies, maar zagen het zo kort voor de verkiezingen niet zitten om dat publiek te maken. Na de verkiezingen hebben enkele burgemeesters zich wel openlijk voor fusie uitgesproken.

Het is te vroeg voor concrete plannen over intergemeentelijke samenwerking. De regio-screening, een omvangrijk werk, gaat voor. Vlaanderen heeft als enige in Europa een inventaris gemaakt met meer dan 2200 samenwerkingsverbanden. De gemeenten zullen nu bottom-up de coherente samenwerkingsverbanden kunnen uittekenen. Dat grondige werk is geen tijdverlies, de screening zal immers de mogelijkheid bieden om na 2014 nieuwe samenwerkingsverbanden te sluiten die inhoudelijk coherent zijn en zo een einde maken aan de versnippering en het disparate karakter van de samenwerking. De opties voor samenwerking en fusies zijn trouwens nauw verweven. Momenteel wordt gewerkt aan een instrument daarvoor en dat werk zit op schema.

Het regeerakkoord maakt geen keuzes voor het Gemeentefonds. De minister heeft, samen met heel wat parlementsleden, gemerkt dat het fonds vaak zijn doel voorbijschiet en geen herverdelingseffect heeft. Dat heeft te maken met de wildgroei aan parameters, die eigenlijk de discrepanties alleen maar versterken naarmate de middelen van het fonds toemen. De minister heeft nooit beweerd dat de hervorming voor deze bestuursperiode was, maar hoopt wel afspraken te kunnen maken over een nieuwe regeling vanaf de volgende regeerperiode. Alles verloopt volgens planning, de interkabinettenwerkgroepen kunnen opgestart worden. De minister wacht op de resultaten van het regeringsoverleg om voorstellen te lanceren. In budgettair moeilijke tijden is een vernieuwing des te moeilijker omdat er geen extra middelen kunnen vrijgemaakt worden om ieders verlies te compenseren. De minister onthoudt zich verder van publieke uitspraken om het debat in deze fase niet nog te bemoeilijken.

De provinciale verevening bedraagt een kleine 52 miljoen euro, die afgetrokken wordt van het Provinciefonds. Het gaat om een overheveling naar Vlaanderen van middelen die bij bepaalde taken horen, maar ook, in beperkte mate, een financiële overheveling van Vlaanderen naar de provincies. De Vlaamse overheid zal de taken vervullen met het huidige personeel, wat trouwens past in het personeelsreductietraject. Het provinciepersoneel hoeft zich dus geen zorgen te maken over overheveling. Voor de provincies, maar ook voor de lokale besturen tekenen zich efficiëntieoefeningen af.

De heer *Marnic De Meulemeester* vraagt of het personeel bij de provincies aan de slag kan blijven, ook al worden bepaalde bevoegdheden overgedragen.

Minister *Geert Bourgeois* bevestigt dat het personeel bij de provincies blijft. Hij rekent erop dat de personeelsleden van wie de taak overgeheveld wordt, een zinvolle andere taak krijgen, bijvoorbeeld van mensen die met pensioen gaan. Hij denkt niet dat de provincies van plan zijn om mensen af te danken. Ook bij de Vlaamse overheid gaat het reductieplan niet gepaard met afdankingen. Mensen die uit dienst treden, worden gewoon niet vervangen.

Wat het Planlastendecreet betreft, was de minister in de veronderstelling dat alle beleidsdomeinen er klaar voor waren. De sectorale decreten en het Planlastendecreet zijn goedgekeurd. Alles treedt in werking in 2014. De circulaire is verspreid en is voldoende duidelijk. De minister zal naar eventuele haperingen informeren.

Annick DE RIDDER,
voorzitter

Marnic DE MEULEMEESTER,
verslaggever